

*Pavel Opavsky***UVODNO IZLAGANJE****NASILJE U SPORTU**

Pojam nasilja je tesno povezan sa agresivnim ponašanjem. Poreklo agresivnosti potiče još iz vremena kada je svaka biološka jedinka mogla da sačuva sebe, odnosno da može da održi svoju vrstu, pod uslovom da ima sposobnost odbrane. Ta sposobnost se razvijala milenijumima i postajala je sve složenija i kao značajna psihološka dimenzija upisivala se u svest, ostavljajući zapise u sve razvijenijem centralnom nervnom sistemu. Jednom zapisana u genetski kod, ostala je neizbrisiva. Apsolutno postojanje gena sa nasilničkim obeležjem imalo je svoj razvojni tok. Prateći taj tok milionima godina, on je u početku imao isključivo odbrambeni karakter. Kako su sredstva za opstanak postajala nedovoljna za sve, opstale su samo jedinke koje su našle način da se izbore za hranu. Taj način je bio u osnovi nasilnički. Taj način je omogućio jačim (nasilnijim) da prežive. Tu biološku privilegiju nisu imale jedinke bez nasilne komponente, i one nisu preživele. Time su se selekcijom održale samo vrste sa nasilnom komponentom u svojim genama.

I današnji čovek nosi taj kod, ali zbog postojanja kore velikog mozga, agresivnost može da se kontroliše. Dimenzija agresivnosti kod pojedinih jedinki može celog života da bude potisnuta jačim, pozitivnijim emocijama, ali može i da izroni na površinu, da se manifestuje u nekom od oblika nasilja, koje može da se ispolji kako pojedinačno tako i grupno. Grupno ispoljavanje nasilja obično izaziva teže društvene poremećaje, koji se posle "ispravljaju" akutnim smanjivanjem životnog standarda i gubitkom autoriteta u širokoj društvenoj zajednici.

Kontrolisani oblik nasilja može da bude opravdan samo u slučajevima kada se pojedine jedinke u društvu ili u porodici upućuju na pravila ponašanja, bazirana na najjačem, ali nedovoljno primenjivanom, društvenom zakonu da svačija sloboda može da se prostire samo do one granice, gde počinje sloboda drugog.

Stepen vaspitanja je dominantni faktor, koji upravlja ponašanjem. U nedostatku tog faktora, nasilnička komponenta može da postane dominantna u ponašanju pojedinca, odnosno pojedinaca. Što je čovek na nižem stepenu vaspitanja, tim je nasilnička komponenta dominantnija. Kod primitivnih pojedinaca ona je najizraženija. Ukoliko je društvo na višem nivou kulture, ono je sposobno da svojim stavom i upućivanjem opominje pojedince da svako nasilničko ponašanje ima i koliko neizbežne toliko i neprijatne sankcije.

Po pravilu, pojedinci na nižem stepenu vaspitanja i obrazovanja su slabiji, spremni na nehumane postupke, kako bi se makar tim postupcima istakli u društvu. Iako slabiji, oni poseduju snažnu želju da se istaknu. Kao pojedinci oni nemaju tu šansu, jer će kulturna okolina svaki njihov nehumani postupak ili da osujeti ili da sankcioniš. Ali ako se takvi slabiji okupe u grupe (klike) istomišljenika, oni skupe hrabrost da izazovu ekscese, sakrivajući svoj identitet u identitetu grupe. Ukoliko društvo na vreme ne zaključi da takve pojave moraju da se odmah u začetku sprečavaju najoštrijim merama, takve grupe postaju brojnije i njihovi istupi su sve više nehumaniji.

Da nesreća bude još veća, takve grupe se sakrivaju iza ideologija, koje su do sada izazvale smrt stotine miliona nevinih ljudi. Te ideologije imaju i svoje ime, to su pre svega nacionalizam i klerikalizam. Nažalost, nasilničke grupe često imaju čak i javnu podršku tih ideologija. Nosioци takvih ideologija smatraju da je najhumaniji društveni moto – ista prava za sve, samo obična farsa, a smrt miliona silom nateranih na ratovanje, samo obična statistika.

Na početku trećeg milenijuma moderna društva uređuju svoje države ne kao nacionalne već kao sekularne države, gde najveću vrednost predstavlja čovek, koji ima veću vrednost ako je obrazovaniji i ako je svojim radom stekao ugled kako u užem tako i u širem društvu. Tim državama upravljaju ljudi, koji su shvatili da nakon više hiljada godina migracija po celoj planeti, čista nacija može da postoji samo u usijanim glavama pojedinaca. Naprednim vladarima su bili dovoljni primeri velikih krvoprolića koja su izazvali suludi diktatori, koji su hteli svetu da pokažu da je njihova nacija iznad ostalih nacija. Nažalost, iako je treći milenijum započeo, postoje još tendencije pojedinih mediokritetnih političara da održavaju vlast ako su na vlasti ili da je priželjkuju ako nisu na vlasti, uljuljivanjem svojih građana u posebnost njihove nacije, dajući joj čak božanski epitet. Time oni zadobijaju poverenje građana, koji su se deklarirali kao pripadnici te nacije. Od takve politike do oružanog sukoba samo je jedan korak.

Druga potencijalno pogubna ideologija je klerikalizam. Ovde se pravi suštinska razlika između crkve i hrišćanske vere. Prava hrišćanska vera se zasniva na božjim zapovestima i na Hristovom učenju. Dovoljno je citirati samo nekoliko mudrih izreka, kao što su "ne ubij!" ili "miluj blišnjega svoga.." pa da se odmah uoči ogroman jaz između vere i crkve. Onaj pop koji daje blagoslov naoružanim ljudima sa zverskim izrazom, koji idu da mučki poubijaju žicom vezane civile, ili onaj pop kome je za vreme krštenja ispaо pištolj ispod mantije, ili oni popovi koji silujuju maloletne dečake, ili oni popovi koji huškaju svoje "vernike" na fizički obračun protiv homoseksualaca, ili oni popovi koji "debelo" naplaćuju svoje usluge, i sl. nemaju pravo da propovedaju hrišćanstvo, ako ga se i sami ne pridržavaju. Zabeležene su masovne pojave u navedenim slučajevima, tako da ima malo pravih popova ali ima mnogo trgovaca verom, koji skrnave čistu Hristovu veru i nisu dostojni da zastupaju prave vernike.

Takvim ni malo bezazlenim društvenim ekscesima na prvom mestu država sa svojim institucijama mora da stane na put. Ali postoje i druge društvene institucije, koje su u mogućosti da deluju pozitivno. To su pre svega obrazovne ustanove, počevši od obdaništa do fakulteta.

Racionalno usmeravanje urođene agresivnosti kod svakog pojedinca je proces koji traje. Samo pravilnim vaspitanjem može svaki pojedinac da kontroliše svoju agresivnost pomoću pozitivnih emocija, što se postiže vaspitanjem i obrazovanjem u duhu tolerancije i pravih ljudskih vrednosti. Najšira koordinirana saradnja porodice sa vaspitnim institucijama garantuje uspeh.

Praksa je ukazala na činjenicu da su deca, u odnosu na ono šta uče u školama, u proseku najviše zainteresovana za igru, odnosno za sport. To znači da nastavnici fizičkog vaspitanja mogu najviše da se približe dečjim željama i zbog toga mogu najefikasnije da utiču na razvoj budućih ljudi.

Iako nastavnici fizičkog vaspitanja u školama u toku praktične nastave teoretskim primerima ističu pravilno ponašanje u društvu i kolegijalan odnos prema vršnjacima, to nije bilo dovoljno, jer navijački ekscesi su sve češći i sve žešći, i ne manifestuju se samo nasiljem nego i fašizoidnim parolama. Politička obojenost nasilničkih ekscesa potvrđuje da iza takvog ponašanja stoje nazadne ideologije, koje su u krajnjoj liniji vodile od fizičkih obračuna sa neistomišljenicima do oružanih sukoba.

Budući da nasilje u društvu, najčešće manifestivano preko sportskih navijača, uzima sve veće razmere, vreme je da se državne institucije ozbiljnije angažuju, prvenstveno kontrolišući školske programe i striktno sprovodeći zakone. Posebnu ulogu u tom poduhvatu imaju svi sportski pedagozi, koji su završili bilo koji nivo sportske škole.

“Pobjeda”, 26. mart 2010.

КОНГРЕС ЦРНОГОРСКЕ СПОРТСКЕ АКАДЕМИЈЕ
ОД 1. ДО 4. АПРИЛА У ХЕРЦЕГ НОВОМ

Научни приступ спорту

Никшић – Црногорска спортска академија организује од 1. до 4. априла у Херцег Новом шести међународни конгрес и седму научну конференцију.

Према ријечима председника Академије проф.др Душка Бјелице, стручњаци из наше земље и иностранства представиће се са око 150 научних радова. У њима је заступљена етика у спорту, друштвено економски односи у њему, затим повезаност спорта и медицине, политике и бизниса, па све до маркетинга у овој области и спортског новинарства.

- На досадашњим скуповима учествовали су водећи научници из региона, а у нашем угледном часопису „Спорт Монт“ са међународном дистрибуцијом и редакцијом објављено је више од 600 стручних радова, на око 5.000 страница које имају мјесто у свим важнијим би-

ДУШКО БЈЕЛИЦА

блиотекама. Вјерујем да ће предстојећи научни скуп бити успешнији од досадашњих - казао је Душко Бјелица. **Ра.П.**